

N:o 54.

Ank. till Riksd. Kansli den 28 April 1885, kl. 12 midd.

Lag-Utskottets Utlåtande, i anledning af framställning af Riksdagens Justitieombudsman om antagande af en förordning med bestämmande af formulär för det fall, att bekännare af mosaiska tros läran skall aflägga domareed eller annan i lag eller allmän författning föreskrifven ed.

Riksdagens Justitieombudsman har uti sin till innevarande riksmöte afgifna embetsberättelse, hvilken af Kamrarne blifvit till Lag-Utskottet öfverlemnad, framställt följande förslag till ändring i allmän lag:

»Efter den år 1870 af Konungen och Riksdagen antagna förändring af § 28 regeringsformen ega bekännare af mosaiska tros läran tillträde till domarembeten. För dem, såväl som för andra, gäller stadgandet i 1 kap. 7 § rättegångsbalken att ej någon må till domarembetet träda, förr än han aflagt domareed, hvilken enligt det i samma § stadgade edsformulär skall afläggas vid Gud och Hans heliga *evangelium*, och någon rätt till afvikelse från edsformuläret, då eden skall afläggas af jude, har ännu icke blifvit genom lag medgifven. Det allmänna stadgandet i 16 § af Kongl. förordningen om främmande tros bekännare och deras religionsöfning den 31 Oktober 1873 derom, att Konungen förordnar, huru förfaras bör, då främmande tros bekännare är af sådan lära som icke tillstädjer honom att aflägga ed, då den enligt lag erfordras, kan nemligen ej ega tillämpning på bekännare af den mosaiska tros läran, hvilken ingalunda förbjuder edgång, utan fasthellre tillerkänner eden en ovilkorligen förbindande kraft.

»Då nu en ed vid Guds heliga *evangelium* icke rimligen kan affordras bekännare af mosaiska tros läran, och, enligt hvad jag inhemtat, oaktadt mer än fjorton år förflutit, sedan det tillförene genom grundlagen stadgade hinder för bekännare af nämnda lära att beklåda domarembeten blifvit undanröjdt, två bland rikets hofrätter ännu icke utfärdat något domareförordnande för jude, ehuru åtminstone i den ena af de a hofrätter blifvit till erhållande af

Bih. till Riksd. Prot. 1885. 7 Saml. 34 Häft.

sådant förordnande anmäld medlem af mosaiska trosläran, om hvilken ej funnits skäl antaga, att han i kunskaper eller för domareembetets utöfning nödiga egenskaper stått efter andra auskultanter eller e. o. hofrättstjenstemän, som första gången erhållit domareförordnande, samt detta förhållande kan hafva sin grund i betänklighet mot att förordna jude att utöfva ett embete, i hvilket han enligt lagens ordalydelse ej får inträda förr än han aflagt en ed, hvars innehåll är stridande mot hans religionslära, har jag — utan att afvakta det lagförslag, som, i följd af Riksdagens underdåniga skrifvelse den 2 Juni 1883 angående revision af gällande föreskrifter om eder, må vara att förvänta — funnit mig böra hos Riksdagen göra framställning om ett sådant tillägg till 1 kap. 7 § rättegångsbalken, att bekännare af mosaiska trosläran må berättigas aflägga domareed i en form, som öfverensstämmer med deras religionslära.

»Af enahanda skäl, som i fråga om domareeden blifvit anförda, torde i sammanhang dermed böra tagas i öfvervägande, huruvida icke, i öfverensstämmelse med hvad genom Kongl. förordningen den 6 Februari 1849 beträffande vittneseden redan är föreskrifvet, ändring i de stadgade formulären jemväl för andra i lag och författningar föreskrifna eder borde medgifvas, då edgång skall fullgöras af bekännare af mosaiska trosläran. Jag vågar alltså föreslå:

att Riksdagen för sin del beslutar en förordning af innehåll, att, då bekännare af mosaiska trosläran skall aflägga domareed eller annan i lag eller allmän författning föreskrifven ed, som enligt stadgadt formulär skall afläggas *vid Gud och Hans heliga evangelium*, dessa ord skola utbytas mot orden: *vid Gud och Hans heliga lag.*»

Denna Justitieombudsmannens framställning finner Lag-Utskottet förtjena allt afseende.

Visserligen innehåller den af Kongl. Maj:t under den 30 Juni 1838 fastställda *Ordning rörande hvad mosaiska trosbekännare hafva att hädanefter iakttaga, i afseende på utöfningen af deras religion och bestyret inom deras församling m. m.* i 6 §, att vid »eds afläggande af mosaiska trosbekännare inför domstol eller annan embetsmyndighet följas samma edsformulärer, som i allmänhet äro fastställda, med den skillnad likväl, att mosaiske trosbekännare skola svära »vid Gud och Hans heliga lag», då öfrige svenske undersåtare svära »vid Gud och Hans heliga evangelium»; likasom ock, på sätt Justitieombudsmannen äfven erinrat, *förordningen angående vittnesmål af mosaisk trosbekännare den 6 Februari 1849* innehåller, »att stadgandet i 17 kapitlet 7 § Rättegångsbalken, det »okristen ej må vittna» icke innefattar hinder

för jude att vittne bära, samt att, då jude skall aflägga vittnesed, det i 16 § af berörde kapitel faststälde formulär skall följas, med den förändring likväl, att edsförpligtelsen bör ske »vid Gud och Hans heliga lag»; men, om ock genom 1849 års, »med bifall till Rikets Ständers underdåniga förslag» tillkomna, förordning frågan om vittnesed af mosaisk trosbekännare är slutligen löst, så kan deremot, beträffande ofvan anförda stadgande ur 1838 års Ordning, de anmärkningar göras gällande, att tvifvelaktigt kan vara, huruvida de der begagnade ordalag kunna anses omfatta äfven en sådan ed, som domareeden — å hvilken man, i alla händelser, icke år 1838 hade någon anledning att härvidlag fästa afseende — samt att 1838 års Ordning utslutande tillkommit på administrativ väg och blifvit kungjord af Kommerskollegium i cirkulär till Öfverståthållareembetet i Stockholm och Kongl. Maj:ts samtliga Befallningshafvande.

Med afseende härå och å de af Justitieombudsmannen upplysta förhållanden får Utskottet tillstyrka bifall till Justitieombudsmannens nu förevarande förslag och följaktligen hemställa,

att Riksdagen ville för sin del antaga följande

Lag

angående lydelsen af judes edliga förpligtelse.

Sedan genom förordningen den 6 Februari 1849 faststälts den förändring i lydelse, hvilken den i 17 kapitlet 16 § Rättegångsbalken påbudna vittnesed, då den skall af jude afläggas, bör undergå; så förordnas härigenom, att, då jude skall aflägga den i 1 kapitlet 7 § samma balk föreskrifna domareed, han bör svära vid »Gud och Hans heliga lag» i stället för »Gud och Hans heliga evangelium»; äfvensom att i andra fall, då, på grund af allmän lag eller författning, jude har att aflägga ed, edsförpligtelsen bör ske vid »Gud och Hans heliga lag».

Stockholm den 28 April 1885.

På Lag-Utskottets vägnar:

AXEL BERGSTRÖM.

Herrar *Widmark* och *Lewin* hafva begärt få här antecknad, att de icke deltagit i ärendets behandling inom Utskottet.